EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

3. märts 2011 *

Kohtuasjas C-134/10,

mille ese on 15. märtsil 2010 ELTL artikli 258 alusel esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi,

Euroopa Komisjon, esindajad: A. Nijenhuis ja C. Vrignon, kohtudokumentide kättetoimetamise aadress Luxembourgis,

hageja,

versus

Belgia Kuningriik, esindajad: M. Jacobs ja T. Materne,

kostja,

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja esimees K. Lenaerts, kohtunikud R. Silva de Lapuerta, G. Arestis (ettekandja), J. Malenovský ja T. von Danwitz,

kohtujurist: P. Cruz Villalón,
kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Euroopa Komisjon palub oma hagis Euroopa Kohtul tuvastada, et kuna Belgia Kuningriik ei ole nõuetekohaselt üle võtnud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiivi 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul (universaalteenuse direktiiv) (EÜT L 108, lk 51; ELT eriväljaanne 13/29, lk 367) artiklit 31, siis on Belgia Kuningriik rikkunud selle direktiivi sätetest ja ELTL artiklist 56 tulenevaid kohustusi.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

2 Universaalteenuse direktiivi põhjenduse 43 kohaselt:

„Praegu kehtestavad liikmesriigid võrkudele teatavaid edastamiskohustusi seoses raadio- ja teleülekannete edastamisega üldsusele. Liikmesriigid peaksid suutma kehtestada oma õigusruumis paiknevatele ettevõtjatele proportsionaalseid kohustusi seoses avaliku poliitika õigustatud huvidega, kuid selliseid kohustusi tuleks määrata ainult siis, kui need on vajalikud liikmesriikides vastavalt ühenduse õigusnormidele selgelt määratletud üldist huvi pakkuvate eesmärkide saavutamiseks, ning need peaksid olema proportsionaalsed, läbipaistvad ja neid tuleks regulaarselt läbi vaadata. Liikmesriikide kehtestatavad edastamiskohustused peaksid olema mõistlikud, see tähendab, et selgelt määratletud üldist huvi pakkuvaid eesmärke silmas pidades peaksid need olema proportsionaalsed ja läbipaistvad ning vajaduse korral peaks nende puhul olema sätestatud ka proportsionaalse tasu võimalus. Kõnealuste edastamiskohustuste hulka võib kuuluda selliste teenuste edastamine, mis on välja töötatud spetsiaalselt puuetega inimestele sobiva juurdepääsu võimaldamiseks."

3 Universaalteenuse direktiivi artikkel 31 sätestab:

„1. Liikmesriigid võivad kehtestada mõistlikke edastamiskohustusi teatavate raadio- ja televisiooniülekandekanalite ja teenuste edastamiseks oma pädevusse kuuluvatele ettevõtjatele, kes pakuvad raadio- või televisiooniülekannete üldsusele edastamiseks

kasutatavaid elektroonilise side võrke, kui märkimisväärsele hulgale selliste võrkude lõppkasutajatest on need võrgud raadio- ja televisiooniülekannete vastuvõtmiseks peamine vahend. Selliseid kohustusi kehtestatakse ainult juhul, kui need on vajalikud selgelt määratletud üldist huvi pakkuvate eesmärkide saavutamiseks ning need peavad olema proportsionaalsed ja läbipaistvad. Kohustused vaadatakse regulaarselt läbi.

2. Käesoleva artikli lõige 1 ja [Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta] direktiivi 2002/19/EÜ [elektroonilistele sidevõrkudele ja nendega seotud vahenditele juurdepääsu ja vastastikuse sidumise kohta (juurdepääsu käsitlev direktiiv) (EÜT L 108, lk 7; ELT eriväljaanne 13/29, lk 323)] artikli 3 lõige 2 ei piira liikmesriikide õigust määrata kindlaks võimalik tasu seoses käesoleva artikli kohaselt võetud meetmetega, tagades samas, et samasuguste asjaolude korral ei kohelda elektroonilisi sidevõrke pakkuvaid ettevõtjaid diskrimineerivalt. Kui tasumine on ette nähtud, tagavad liikmesriigid, et seda kohaldatakse proportsionaalselt ja läbipaistvalt."

Siseriiklik õigus

4 30. märtsi 1995. aasta seaduse ringhäälinguvõrkude ja ringhäälingutegevuse kohta kakskeelses pealinna Brüsseli piirkonnas (*Moniteur belge*, 22.2.1996, lk 3797),

muudetud 16. märtsi 2007. aasta seadusega (*Moniteur belge*, 5.4.2007, lk 19229; edaspidi „30. märtsi 1995. aasta seadus"), artikkel 13 sätestab:

„Meediateenuse osutaja peab pluralismi ja kultuurilise mitmekesisuse tagamiseks edastama nende edastamise hetkel ja täies ulatuses järgmisi tele- ja raadioprogramme:

– tele- ja raadioprogramme, mida edastavad prantsuse ja flaami kogukonna pädevusalasse kuuluvad avalik-õiguslikud meediateenuse osutajad;

– tele- ja raadioprogramme, mida edastavad mis tahes muud prantsuse või flaami kogukonna pädevusalasse kuuluvad meediateenuste osutajad, kelle kuningas on määranud ministrite nõukogus arutatud otsuses;

– tele- ja raadioprogramme, mida edastab saksa kogukonna pädevusalasse kuuluv avalik-õiguslik meediateenuse osutaja ja mille kuningas on määranud ministrite nõukogus arutatud otsuses. Käesoleva seaduse osas pädev minister määrab pärast instituudi arvamuse ärekuulamist kindlaks sellise edastamise tingimused (vajaduse korral jagatud kanali abil);

– pealinnale Brüsselile suunatud tele- ja raadioprogramme, mida edastavad kohalikud meediateenuse osutajad, kes on loa saanud nii prantsuse kui ka flaami kogukonnalt, arvestades nende levialaga.

Instituut vaatab eelmises lõigus viidatud kohustused nende vajalikkuse vaatepunktist regulaarselt läbi. Kui instituut leiab, et vajadus nende kohustuste järele on ära langenud, märgib ta seda selgelt oma iga-aastases aruandes, millele viidatakse 17. jaanuari 2003. aasta belgia posti- ja telekommunikatsioonisektori reguleerija põhikirja seaduse artiklis 34.

Minister võib instituudi arvamuse alusel sätestada, et teatud meediateenuse osutaja suhtes seda artiklit ei kohaldata.

Meediateenuse osutaja, kes soovib, et ta kohustusest sel viisil vabastatakse, esitab instituudile põhjendatud taotluse, milles tõendab, et esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

a) kohustuse täitmine on meediateenuse osutaja jaoks tehniliselt võimatu;

b) võrgul ei ole piisavalt palju selliseid lõppkasutajaid, kelle jaoks see võrk oleks teleja raadioprogrammide vastuvõtmiseks peamine vahend, mistõttu tehnilise võimatuse ületamiseks vajalikud investeeringud ei jääks mõistlikkuse piiridesse.

Instituut edastab oma arvamuse ministrile hiljemalt kuus nädalat pärast sellise taotluse saamist. Selle tähtaja kulgemine peatub, kui instituut leiab, et taotleja peab esitama täiendavad andmed.

Kui instituut ei ole selleks tähtpäevaks oma arvamust esitanud, siis loetakse, et instituut on andnud kohustusest vabastamisega nõustuva arvamuse."

Kohtueelne menetlus

5 Komisjon saatis 28. aprillil 2006 Belgia Kuningriigile märgukirja, milles väljendas oma kahtlusi seoses 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 (selle algses redaktsioonis) kooskõla kohta universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõikega 1 ja EÜ artikliga 49.

6 Belgia Kuningriik teavitas kõnealust institutsiooni 5. oktoobri 2006. aasta kirjas pärast komisjoni etteheidetele vastu vaidlemist sellest, et pealinna Brüsseli piirkonnas edastamise kohustuse õigustatud isiku staatuse andmise kord vajas kiiremas korras muutmist.

7 Pärast seda, kui Belgia ametiasutused olid teatanud sellest, et 30. märtsi 1995. aasta seaduse artiklisse 13 oli tehtud muudatused 16. märtsi 2007. aasta seadusega, väljendas komisjon 27. juuni 2007. aasta täiendavas märgukirjas uuesti kahtlusi nende uute artiklite kooskõla kohta universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõikega 1 ning EÜ artikliga 49. Komisjon palus Belgia Kuningriigil esitada oma märkused kahe kuu jooksul alates märgukirja saamisest.

8 Belgia Kuningriik palus 1. augusti 2007. aasta kirjaga anda talle vastamiseks täiendav tähtaeg ja andis teada oma kavatsusest järgida märgukirjas soovitatut, muutes vajaduse korral selleks õiguslikku raamistikku. Ta juhtis samas komisjoni tähelepanu sisemistele institutsionaalsetele raskustele. Komisjon pikendas vastamiseks ette nähtud tähtaega 29. oktoobrini 2007. Uue tähtaja pikendamise taotluse, mis esitati 26. oktoobril 2007 ning milles viidati samadele põhjustele, mis olid esitatud eelmises taotluses, jättis komisjon rahuldamata.

9 Komisjon saatis 8. mai 2008. aasta kirjaga Belgia Kuningriigile põhjendatud arvamuse, milles ta palus viimasel võtta arvamuse järgimiseks vajalikud meetmed kahe kuu jooksul alates arvamuse kättesaamisest.

10 Belgia Kuningriik vastas 4. juuli 2008. aasta kirjaga, milles väitis, et uued õigusnormid olid ühenduse õigusega kooskõlas.

11 Komisjon kordas 13. detsembri 2007. aasta otsusele kohtuasjas C-250/06: United Pan-Europe Communications Belgium jt (EKL 2007, lk I-11135) tuginedes 1. detsembri 2008. aasta täiendavas põhjendatud arvamuses oma väiteid, mille kohaselt Belgia õigusnormid ei täitnud selles kohtuotsuses kinnitust leidnud läbipaistvuse ja diskrimineerimiskeelu tingimusi.

12 Belgia Kuningriik vastas 16. jaanuari 2009. aasta kirjaga täiendavale põhjendatud arvamusele, väites, et kuivõrd Conseil d'État (Belgia) oli tühistanud ministri määrused, milles määrati need telekanalid, mille puhul kehtis edastamiskohustus, siis ei olnud ühelgi eraõiguslikul meediateenuse osutajal edastamiskohustuse õigustatud isiku staatust ning seetõttu oli kõnealune liikmesriik viinud oma õigusnormid kooskõlla universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõikega 1.

13 Kuna Belgia Kuningriigi vastus komisjoni ei rahuldanud, esitas ta käesoleva hagi.

Hagi

Vastuvõetavus

Poolte argumendid

14 Belgia Kuningriik väidab, et hagi on vastuvõetamatu, tuginedes selleks kolmele alusele.

15 Esiteks näeb universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõige 1 tema väitel üksnes ette, et liikmesriigid võivad kehtestada edastamiskohustuse. Kuid kuna ELTL artiklis 258 peetakse silmas üksnes kohustuse rikkumist, siis ei ole täidetud tingimused, mida selles artiklis on nõutud Euroopa Kohtus liikmesriigi kohustuste rikkumise menetluse algatamiseks.

16 Teiseks olevat käesolev hagi puhthüpoteetiline. Nimelt ei saa need siseriiklikud sätted, mida komisjon silmas peab, tingida liikmesriigi kohustuste rikkumist, sest Belgia Kuningriik ei ole neid väidetavalt kunagi tegelikult kohaldanud. See liikmesriik väidab, et edastamiskohustusega telekanalite määramise menetlust ei ole kasutatud.

17 Lõpetuseks väidab Belgia Kuningriik, et komisjoni hagis esitatud kolmas etteheide, mille kohaselt kõnealune liikmesriik ei piirdunud edastamiskohustuse kehtestamisega üksnes selliste võrkude operaatoritele, mida kasutab märkimisväärne hulk lõppkasutajaid, esitati esimest korda kohtumenetluse algatamiseks esitatud hagiavalduses.

Seetõttu ei ole kohtueelse menetluse ja käesoleva hagiavalduse alused identsed, mis takistas Belgia Kuningriigi väitel tal ennast kaitsta.

18 Komisjon väidab vastu, et ainuüksi asjaolu, et Belgia Kuningriik võttis oma siseriiklikusse õigusesse üle universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõike 1, lükkab ümber argumendi, mille kohaselt selles sättes nähakse liikmesriikidele ette pigem valikuvõimalus, kui kehtestatakse kohustus. Lisaks sellele, mis puudutab argumenti, mille kohaselt käesolev hagi on puhthüpoteetiline, siis sellest, et kõnealust sätet ülevõtvaid õigusnorme ei kohaldata, ei piisa, et muuta need õigusnormid liidu õigusega kooskõlas olevaks.

19 Mis puudutab märgukirja, põhjendatud arvamuse ja kohtumenetluse algatamiseks esitatud hagiavalduse aluste identsuse puudumist, siis märgib komisjon, et selline asja läbivaatamist takistav asjaolu on kohaldatav üksnes asjaomase etteheite, mitte kogu hagi suhtes. Igal juhul viidati sellele etteheitele samas sõnastuses täiendavas märgukirjas, põhjendatud arvamuses ja täiendavas põhjendatud arvamuses ning selle pealkirja muutmine viitab kõnealuse etteheite eseme piiramisele, mis on Euroopa Kohtu praktika kohaselt lubatav ja mis on tingitud sellest, et on loobutud etteheite kahest osast ühest.

Euroopa Kohtu hinnang

20 Tuleb meelde tuletada, et komisjon heidab Belgia Kuningriigile ette nende kohustuste rikkumist, mis lasuvad tal universaalteenuse direktiivi alusel, ja seda seoses kõnealuse direktiivi artikli 31 nõuetele mittevastava ülevõtmisega.

21 Nagu märkis Belgia Kuningriik, antakse artikliga 31 liikmesriikidele lihtsalt võimalus võtta vastu õigusnormid, mis näevad ette teatud telekanalite edastamise kohustuse kehtestamise. Käesolevas kohtuasjas on siiski selge, et Belgia õigusnormides ja täpsemalt 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 esimese lõigu teises taandes nähakse ette mõne sellise telekanali määramine, mille puhul kehtib edastamiskohustus. Nii kasutas Belgia Kuningriik vastupidi oma väidetele seda võimalust, kuivõrd on olemas õigusnormid, millega võetakse tema siseriiklikusse õigusesse üle universaalteenuse direktiivi artikkel 31. Komisjoni esitatud etteheited käsitlevad eeskätt seda, kas kõnealune ülevõtmine Belgia Kuningriigi poolt on kooskõlas liidu õigusega.

22 Mis puudutab aga argumenti, mille kohaselt käesolev hagi on puhthüpoteetiline, kuivõrd Belgia Kuningriik ei ole 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 esimese lõigu teist taanet tegelikult kohaldanud, sest ühegi telekanali puhul ei kehti praegu edastamiskohustust, siis piisab selle tuvastamisest, et niisugune asjaolu ei saa muuta kõnealust sätet liidu õigusega kooskõlas olevaks.

23 Mis puudutab kohtueelse menetluse ja hagiavalduse aluste identsuse puudumist, siis tuleb tõdeda, et komisjon on tõepoolest muutnud oma kolmanda etteheite pealkirja ja loobunud ühest selle etteheite kahest osast.

24 Kuid esiteks on Euroopa Kohus juba sedastanud, et kohtuvaidluse eset on võimalik piirata kohtueelse menetluse raames (vt eeskätt 18. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-221/04: komisjon *vs.* Hispaania, EKL 2006, lk I-4515, punkt 33, ja 14. juuni 2007. aasta otsus kohtuasjas C-148/05: komisjon *vs.* Iirimaa, EKL 2007, punkt 35).

25 Teiseks on selge, et sellele kolmanda etteheite osale, millest hagiavalduses ei loobutud, on viidatud nii täiendavas märgukirjas kui ka põhjendatud arvamuses ja täiendavas põhjendatud arvamuses. Belgia Kuningriik ei saa seega tõhusalt väita, et kõnealune etteheide esitati esimest korda Euroopa Kohtus ning et tal ei olnud selles osas võimalik tulemuslikult tugineda oma vastuväidetele.

26 Seetõttu nähtub eeltoodud kaalutlustest, et käesolev hagi tuleb tunnistada vastuvõetavaks.

Sisulised küsimused

Poolte argumendid

27 Komisjon esitab oma hagi toetuseks kolm etteheidet.

28 Esimene etteheide tugineb sellele, et kõnealustes siseriiklikes õigusnormides ei ole selgelt määratletud nendega taotletavaid üldise huvi eesmärke. Komisjon on seisukohal, et nendes õigusnormides on kõnealused üldise huvi eesmärgid märgitud äärmiselt ebaselges ja üldises vormis ning kõnealustes õigusnormides endis ja neid ettevalmistavates dokumentides ei ole välja toodud konkreetseid kriteeriume, mille alusel siseriiklikud ametiasutused valivad välja telekanalid, mille puhul kehtestatakse edastamiskohustus.

29 Nimelt on komisjoni väitel üksnes asjaomase siseriikliku õigusakti seletuskirjas märgitud, et nende telekanalite nimekirja koostamisel, mille puhul võib kehtestada edastamiskohustuse, tuleb täpselt määratleda üldise huvi eesmärk, mida nende õigusnormidega taotletakse. Komisjon tuletab aga meelde, et eespool viidatud kohtuotsuse United Pan-Europe Communications Belgium jt alusel, milles uuriti just nimelt seda, kas 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikkel 13 (selle algses redaktsioonis) oli vastuolus ELTL artikliga 56, tühistas Conseil d'État oma 14. juuli 2008. aasta otsusega 17. jaanuari 2001. aasta ministri määruse, milles määrati telekanalid, mille puhul kehtib edastamiskohustus, ja seda eeskätt põhjendusel, et avaliku võimu poolt selleks kasutatavad kriteeriumid ei olnud ette teada.

30 Oma teise etteheitega viitab komisjon sellele, et 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 esimese lõigu teises taandes ette nähtud edastamiskohustuse õigustatud isiku staatuse andmise menetlus ei ole kooskõlas läbipaistvuse põhimõttega.

31 Esiteks ei olevat Belgia Kuningriik esitanud täiendavat teavet lisaks andmetele, mis seonduvad 17. jaanuari 2001. aasta ministri määruse vastuvõtmisega. Seega olevat läbipaistvuse ja õiguskindluse vältimatult vajalikku miinimumi tagavate objektiivsete kriteeriumide puudumisel avalikul võimul äärmiselt laiaulatuslik kaalutlusõigus, mida võidakse kasutada meelevaldselt.

32 Järgmiseks väidab komisjon, et läbipaistmatust suurendab asjaolu, et edastamiskohustus näib olevat kohaldatav meediateenuse osutajate puhul ja seega määratlematult kõigi telekanalite puhul, mida nad edastavad, mitte teleprogrammide sisust lähtuvalt individuaalselt määratletud kanalite kui selliste puhul. Tuginedes eespool viidatud kohtuotsusele United Pan-Europe Communications Belgium jt, väidab komisjon, et universaalteenuse direktiivi artiklis 31 kasutatud mõistet „teatavate" tuleb tõlgendada

nii, et edastamiskohustuse õigustatud isikud on rangelt piiratud telekanalitega, mille programmide üldine sisu on soovitatud üldise huvi eesmärgi saavutamiseks sobiv.

33 Lõpetuseks tuleneb komisjoni väitel sellest kohtuotsusest, et kriteeriumid, mille alusel antakse edastamiskohustuse õigustatud isiku staatus, peaksid olema mittediskrimineerivad ning selle staatuse andmist ei tohi seada sõltuvusse asukoha nõudest riigi territooriumil. Kuid kõnealuste siseriiklike õigusnormide alusel kehtib edastamiskohustus komisjoni väitel üksnes programmide puhul, mida edastavad prantsuse või flaami kogukonna pädevusalasse kuuluvad meediateenuse osutajad. Seetõttu leiab komisjon, et muu liikmesriigi territooriumil asuvate organisatsioonide välistamine selle konkreetseid põhjusi esitamata ei ole mitte üksnes vastuolus ELTL artikliga 56, kuivõrd selle ulatus on diskrimineeriv ja piirav, vaid lisaks on see läbipaistmatu ja rikub seetõttu universaalteenuse direktiivi artiklit 31.

34 Oma kolmanda etteheitega viitab komisjon universaalteenuse direktiivi artikli 31 kohaldamisala eiramisele. Nimelt tuleneb tema väitel 30. märtsi 1995. aasta seaduse artiklist 13, et vastupidi sellele, mida näevad ette universaalteenuse direktiivi sätted, kohaldatakse edastamiskohustust põhimõtteliselt sellise võrgu operaatori suhtes, mille puhul nende lõppkasutajate hulk, kelle jaoks nimetatud võrk on raadio- ja telesaadete vastuvõtmise peamine vahend, ei ole märkimisväärne, kui minister ei ole just sellest erandit kehtestanud.

35 Belgia Kuningriik vaidleb talle etteheidetavale liikmesriigi kohustuste rikkumisele vastu.

36 Kõnealune liikmesriik väidab, et edastamiskohustuse õigustatud isiku staatuse andmise kord, mille näevad ette tema õigusnormid, on kooskõlas teenuste osutamise vabaduse põhimõttega. Nimelt kohaldatakse seda korda üksnes kakskeelses pealinna Brüsseli piirkonnas asuvate Belgia meediateenuse osutajate, mitte teistes liikmesriikides asuvate meediateenuse osutajate suhtes.

37 Kõnealune kord ei kujutavat endast avalik-õiguslikele meediateenuse osutajatele antud eelist, mis kahjustaks teistes liikmesriikides asuvaid meediateenuse osutajaid, kuivõrd seda soodustust antakse vastutasuna oluliste kohustuste eest, mille on Belgia kogukondade ees võtnud asjaomased avalik-õiguslikud meediateenuse osutajad. Lisaks sellele on Belgia Kuningriik seisukohal, et teistes liikmesriikides asuvad meediateenuse osutajad esiteks ei soovi, et nende puhul kohaldataks pealinna Brüsseli piirkonnas edastamise kohustust, sest selle piirkonna televaatajad ei ole nende sihtpublik, ning teiseks kehtib nende puhul see kohustus nende päritoluliikmesriigis, samuti on neil õigus edastamisele pealinna Brüsseli piirkonnas vastavalt 30. märtsi 1995. aasta seaduse artiklile 14. Lisaks on neil meediateenuse osutajatel Belgia Kuningriigi väitel muid tehnilisi vahendeid oma programmide edastamiseks.

38 Belgia Kuningriik väidab, et kui kõnealuste sisriiklike õigusnormidega kehtestatud edastamiskohustuse õigustatud isiku staatuse andmise korda peaks loetama teenuste osutamise vabaduse piiranguks, siis oleks see igal juhul õigustatud ülekaaluka üldise huvi tõttu.

39 Nimelt kuuluvat see kord audiovisuaalpoliitika raamesse, mille eesmärk on võimaldada televaatajatele juurdepääs kohalikele avalik-õiguslikele telekanalitele või telekanalitele, mis osutavad avalikku teenust. Selle korra eesmärk olevat säilitada kaabellevi kaudu edastatavate programmide pakkumuse pluralistlik ja kultuuriline laad ning tagada kõigile televaatajatele juurdepääs sellele pluralismile.

40 Muu seas, mis puudutab 30. märtsi 1995. aasta seaduse artiklis 13 kehtestatud edastamiskohustuse kooskõla universaalteenuse direktiiviga, siis märgib Belgia Kuningriik, et nimetatud kohustus kehtib üksnes prantsuse ja flaami kogukonna avalik-õiguslike meediateenuse osutajate ning samuti kohalike telekanalite puhul. Belgia Kuningriik väidab, et ta ei ole kasutanud võimalust määrata muid meediateenuse osutajaid, mistõttu talle ei saa ette heita mingisugust liikmesriigi kohustuste rikkumist.

41 Lõpetuseks väidab Belgia Kuningriik, et tema õigusnormide üldise huvi eesmärgid on selgelt määratletud 30. märtsi 1995. aasta seaduses endas, kuivõrd selle eesmärk on tagada pluralism ja kultuuriline mitmekesisus, ning kuna edastamiskohustuse õigustatud isiku staatuse andmiseks kohaldatakse selget ja läbipaistvat menetlust, mis on selles seaduses ette nähtud.

Euroopa Kohtu hinnang

42 Kohe sissejuhatuseks tuleb märkida, et teatud telekanalite puhul edastamiskohustuse kehtestamine 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 alusel kujutab endast ELTL artikli 56 tähenduses teenuste osutamise vabaduse piiramist, nagu Euroopa Kohus on juba sedastanud eespool viidatud kohtuotsuse United Pan-Europe Communications Belgium jt punktides 28–38 seoses teatud eraõiguslike meediateenuse osutajate kanalite puhul edastamiskohustuse kehtestamisega ministri määrusega vastavalt selle siseriikliku sätte algsele redaktsioonile.

43 Euroopa Kohtu praktika kohaselt saab EL toimimise lepinguga tagatud põhivabaduse selline piirang olla õigustatud ülekaaluka üldise huvi tõttu, kui see piirang on taotletava eesmärgi saavutamiseks sobiv ega lähe kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik (eespool viidatud kohtuotsus United Pan-Europe Communications Belgium jt, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika). Samast vaatepunktist

lubab universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõige 1 liikmesriikidel kehtestada mõistlikke edastamiskohustusi, kui need on „vajalikud selgelt määratletud üldist huvi pakkuvate eesmärkide saavutamiseks" ja nõuab, et need oleksid „proportsionaalsed ja läbipaistvad".

44 Käesolevas kohtuasjas seisneb taotletav eesmärk, mis on määratletud 30. märtsi 1995. aasta seaduse artiklis 13, pluralismi ja kultuurilise mitmekesisuse tagamises. Kuid Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt ning nagu komisjon käesolevas kohtuasjas märgib, ei saa kultuuripoliitika kujutada endast ülekaalukat üldist huvi, mis õigustaks teenuste osutamise vabaduse piiramist (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus United Pan-Europe Communications Belgium jt, punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika).

45 Komisjon kahtleb siiski selles, kas 30. märtsi 1995. aasta seadus on proportsionaalne ja täpsemalt selles, kas menetlus ja kriteeriumid, mis on kehtestatud niisuguste kanalite valimiseks, mille puhul kehtib edastamiskohustus, on sobivad.

46 Belgia Kuningriik märgib, et tema ametiasutused ei ole kasutanud võimalust määrata muid meediateenuse osutajaid peale nende, kes kuuluvad prantsuse või flaami kogukonna pädevusalasse kuuluvate avalike teenuste osutajate hulka ning kohaliku televisiooni meediateenuse osutajate hulka, keda käesolev liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi ei puudutavat.

47 Selles osas tuleb tegelikult märkida, et komisjoni esitatud hagiavaldusest – lugedes seda tervikuna – ja eeskätt arvukatest viidetest 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 esimese lõigu teisele taandele ning eespool viidatud kohtuotsusele United Pan-Europe Communications Belgium jt, mis käsitleb sellise meetme kooskõla liidu

õigusega, millega seda sätet rakendatakse, tuleneb, et käesoleva hagi ulatus piirdub määrusega selliste eraõiguslike meediateenuse osutajate programmide määramisega vastavalt kõnealusele artikli 13 esimese lõigu teisele taandele. Seega on asjakohatu komisjoni argument, mis tugineb asjaolule, et 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 esimese lõigu teine taane ise sätestab, et prantsuse või flaami kogukonna pädevusalasse kuuluvate avalik-õiguslike meediateenuse osutajate edastatavate tele- ja raadioprogrammide puhul kehtib edastamiskohustus, sest kõnealuse sätte kohta ei ole hagiavalduses esitatud konkreetseid argumente ning seetõttu tuleb lugeda, et hagiavaldus seda ei puuduta.

48 Tuleb siiski rõhutada, et 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 eesmärk on tagada universaalteenuse direktiivi artikli 31 ülevõtmine siseriiklikusse õigusesse ning et selle esimese lõigu teine taane näeb konkreetselt ette selliste teiste meediateenuse osutajate – eraõiguslike meediateenuse osutajate – määramise edastamiskohustuse õigustatud isikute hulka.

49 Seega ja niivõrd, kuivõrd universaalteenuse direktiiv on niimoodi üle võetud siseriiklikusse õigusesse, millega seoses on esitatud liikmesriigi kohustuste rikkumise hagi, tuleb kontrollida, kas nende õigusnormide tekstist enesest võib tuletada ülevõtmise piisamatuse või puudulikkuse (vt selle kohta 21. septembri 1999. aasta otsus kohtuasjas C-392/96: komisjon *vs.* Iirimaa, EKL 1999, lk I-5901, punktid 59 ja 60; 20. novembri 2008. aasta otsuse kohtuasjas C-66/06: komisjon *vs.* Iirimaa, punkt 59, ja 12. veebruari 2009. aasta otsus kohtuasjas C-475/07: komisjon *vs.* Poola, punkt 54).

50 Mis puudutab esimest etteheidet selgelt määratletud üldise huvi eesmärkide puudumise kohta 30. märtsi 1995. aasta artiklis 13, siis tuleb meelde tuletada, et vastavalt universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõike 1 teisele lausele saab edastamiskohustusi

kehtestada ainult juhul, kui need on vajalikud selgelt määratletud üldise huvi eesmärkide saavutamiseks ning need peavad olema proportsionaalsed ja läbipaistvad.

51 Nimelt peaksid liikmesriigid universaalteenuse direktiivi põhjenduse 43 kohaselt suutma kehtestada oma õigusruumis paiknevatele ettevõtjatele kohustusi seoses õigustatud avalike huvidega, kuid selliseid kohustusi tuleks määrata ainult siis, kui need on vajalikud liikmesriikides vastavalt ühenduse õigusnormidele selgelt määratletud üldise huvi eesmärkide saavutamiseks ning need peaksid olema proportsionaalsed, läbipaistvad ja neid tuleks regulaarselt läbi vaadata.

52 Kuid on siiski tõsi, et 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 esimene lõik näeb ette, et meediateenuse osutaja peab pluralismi ja kultuurilise mitmekesisuse tagamiseks Belgia kogukondade pädevusalasse kuuluvate teatud meediateenuse osutajate tele- ja raadioprogramme edastama nende edastamise hetkel ja täies ulatuses. Nagu Euroopa Kohus muu seas otsustas, taotletakse 30. märtsi 1995. aasta seadusega sel moel kultuurilist üldise huvi eesmärki, mille saavutamise tagamiseks see seadus on ka sobiv (eespool viidatud kohtuotsus United Pan-Europe Communications Belgium jt, punktid 42 ja 43).

53 Euroopa Kohus leidis siiski ELTL artikli 56 tõlgendamise kontekstis seoses 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 esimese lõigu teise taande varasema versiooni vajalikkusega taotletava eesmärgi saavutamiseks, et isegi kui pluralismi säilitamine kultuuripoliitika raames on seotud põhiõigusega sõnavabadusele ja et sellest tulenevalt on siseriiklikel ametiasutustel selles osas ulatuslik kaalutlusõigus, ei tohi sellise poliitika elluviimisele suunatud meetmetest tulenevad nõuded mingil juhul olla ebaproportsionaalsed võrreldes kõnealuse eesmärgiga ning nende kohaldamise tingimused ei tohi kaasa tuua teiste liikmesriikide kodanike diskrimineerimist (eespool viidatud

kohtuotsus United Pan-Europe Communications Belgium jt, punkt 44). Nii peavad kanalid, mille puhul kehtestatakse edastamiskohustus, olema rangelt piiratud kanalitega, mille programmide üldine sisu on sobiv taotletava üldise huvi eesmärgi saavutamiseks (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus United Pan-Europe Communications Belgium jt, punkt 47, ja 22. detsembri 2008. aasta otsus kohtuasjas C-336/07: Kabel Deutschland Vertrieb und Service, EKL 2008, lk I-10889, punkt 42).

54 Tuleb tuvastada, et pelk viide üldpoliitilisele eesmärgile, millele ei ole pealegi lisatud ühtegi täiendavat elementi, mis võimaldaks meediateenuse osutajatel ette kindlaks teha nende konkreetsete tingimuste ja kohustuste ulatuse, mis tuleb täita juhul, kui nad taotlevad edastamiskohustuse õigustatud isiku staatuse andmist, ei võimalda selliseid nõudeid täita.

55 Seetõttu tuleb tuvastada, et 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 esimese lõigu teine taane ei määratle selgelt konkreetseid kriteeriume, mida siseriiklikud ametiasutused kasutavad nende telekanalite määramiseks, mille puhul kehtib edastamiskohustus, ning et see säte ei ole seega piisavalt täpne, et tagada, et sellisel moel määratud kanalid on need kanalid, mille programmide üldine sisu on sobiv taotletava kultuurilise üldise huvi eesmärgi saavutamiseks.

56 Seega tuleb komisjoni poolt oma hagi toetuseks esitatud esimest etteheidet pidada põhjendatuks.

57 Oma teise etteheitega arvustab komisjon Belgia Kuningriiki seoses sellega, et 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 esimese lõigu teises taandes ette nähtud

edastamiskohustuse õigustatud isiku staatuse andmise menetlus ei vasta universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõikest 1 tulenevale läbipaistvuse põhimõttele, arvestades, et ei ole esitatud selle staatuse andmiseks kasutatavaid kriteeriume, ei ole täpsustatud telekanaleid, kelle puhul selline kohustus kehtib, ning et asukoha tingimus Belgia territooriumil on mitmetähenduslik.

58 Esiteks tuleb märkida, et 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikkel 13 määrab meediateenuse osutajad, kelle programmide puhul kehtib edastamiskohustus. Selle artikli esimese lõigu teine taane peab silmas prantsuse või flaami kogukonna pädevusalasse kuuluvat mis tahes eraõiguslikku meediateenuse osutajat, mille kuningas määrab ministrite nõukogus arutatud otsuses.

59 Selles osas tuleb tuvastada, et kõnealuses sättes ei ole täpsustatud ühtegi objektiivset ja ette teada olevat kriteeriumi, mida Belgia ametiasutused kasutavad kõnealuste meediateenuse osutajate programmide valimiseks nende puhul edastamiskohustuse kehtestamise eesmärgil. Nimelt on selles sättes üksnes märgitud, et kuningas määrab ministrite nõukogus arutatud otsuses need telekanalid, mille puhul selline kohustus kehtestatakse.

60 Neil tingimustel on edastamiskohustuse õigustatud isiku staatuse andmise kriteeriumid teadmata sellistele eraõiguslikele meediateenuse osutajatele, kelle puhul võiks edastamiskohustuse kehtestada. Seetõttu ei ole selline menetlus kooskõlas läbipaistvuse põhimõttega universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõike 1 tähenduses.

61 Järgmiseks tuleneb universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõike 1 esimesest lausest, et liikmesriigid võivad kehtestada edastamiskohustusi elektroonilise side võrkude operaatoritele teatavate raadio- ja telekanalite ja teenuste edastamiseks.

62 Mis puudutab nende raadio- ja telekanalite määramist, mille puhul võib kehtestada edastamiskohustuse, siis on Euroopa Kohus juba sedastanud, et selle sätte sõnastusest tuleneb, et liikmesriigid peavad konkreetselt ära märkima need kanalid, mille puhul edastamiskohustus kehtestatakse (eespool viidatud kohtuotsus Kabel Deutschland Vertrieb und Service, punkt 24).

63 Lisaks sellele otsustas Euroopa Kohus, et seda staatust ei saa anda automaatselt kõigile telekanalitele, mida edastab üks ja sama eraõiguslik meediateenuse osutaja, vaid et see peab olema rangelt piiratud nende kanalitega, mille programmide üldine sisu on sobiv taotletava üldise huvi eesmärgi saavutamiseks (vt eespool viidatud kohtuotsus United Pan-Europe Communications Belgium jt, punkt 47, ja eespool viidatud kohtuotsus Kabel Deutschland Vertrieb und Service, punkt 42).

64 Kuid 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 esimese lõigu teise taande kohaselt ei ole välistatud, et kuningas määrab edastamiskohustuse õigustatud isikutena prantsuse ja flaami kogukonna pädevusalasse kuuluvad eraõiguslikud meediateenuse osutajad, mistõttu kõigi nende meediateenuse osutajate edastatavate programmide puhul hakkab automaatselt kehtima kõnealune kohustus ja seda olenemata nende programmide üldisest sisust ja nende sobivusest kõnealuste siseriiklike õigusnormidega taotletavate õigustatud üldise huvi eesmärkide saavutamiseks.

65 Sellest tuleneb, et 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 esimese lõigu teine taane ei näe piisavalt selgelt ette, et edastamiskohustus kehtestatakse ainult konkreetselt määratletud telekanalite puhul, nagu nõuab universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõige 1.

66 Lõpetuseks tuleb meenutada, et kriteeriumid, mille alusel antakse edastamiskohustuse õigustatud isiku staatus, ei tohi olla diskrimineerivad. Eeskätt ei tohi selle staatuse andmine sõltuda õiguslikult ega faktiliselt asukoha nõudest siseriiklikul territooriumil (eespool viidatud kohtuotsus United Pan-Europe Communications Belgium jt, punkt 48).

67 Selles osas, nagu märgib komisjon, ilma et Belgia Kuningriik talle selles punktis vastu vaidleks, ei võimalda 30. märtsi 1995. aasta artikli 13 esimese lõigu teises taandes sätestatud nõue, mille kohaselt eraõiguslikud meediateenuse osutajad peavad kuuluma Belgia kogukondade pädevusalasse, välistada, et edastamiskohustuse õigustatud isiku staatuse andmiseks on õiguslikult või faktiliselt vaja, et nende meediateenuse osutajate asukoht oleks Belgias.

68 Igal juhul tuleb tõdeda, et kõnealune nõue ei ole piisav rahuldamaks universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõikes 1 ette nähtud läbipaistvuse tingimust. Nimelt ei tulene 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 esimese lõigu teisest taandest selgelt, milline ulatus on nõudel, mille kohaselt eraõiguslikud meediateenuse osutajad peavad kuuluma Belgia kogukondade pädevusalasse, et nende puhul oleks võimalik kehtestada edastamiskohustus.

69 Selles osas ei esita Belgia Kuningriik ühtki täpsustust seoses sellega, mida ta peab silmas nende kogukondade pädevusalasse kuuluvate meediateenuse osutajate all.

70 Sellest tuleneb, et põhjendatud on ka teine etteheide, millele komisjon oma hagiavalduses tugineb.

71 Komisjoni kolmas etteheide seondub universaalteenuse direktiivi artikli 31 kohaldamisala eiramisega põhjendusel, et 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikkel 13 ei olevat piiranud edastamiskohustust selliste elektroonilise side võrkude operaatoritega, mida kasutab märkimisväärne hulk lõppkasutajaid.

72 Selle seaduse artikli 13 neljanda lõigu punkt b lubab ministril instituudi arvamuse alusel sätestada, et teatud meediateenuse osutaja suhtes ei kohaldata edastamiskohustust, kui võrgul ei ole piisavalt palju selliseid lõppkasutajaid, kelle jaoks see võrk oleks tele- ja raadioprogrammide vastuvõtmise peamine vahend, mistõttu tehnilise võimatuse ületamiseks vajalikud investeeringud ei jääks mõistlikkuse piiridesse.

73 Kuid universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõikest 1 tulenevaid edastamiskohustusi saab elektroonilise side võrkude operaatorite suhtes kehtestada ainult siis, kui märkimisväärsele hulgale selliste võrkude lõppkasutajatest on need võrgud raadio- ja telesaadete vastuvõtmise peamine vahend.

74 Neil tingimustel tuleb tuvastada, et 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 neljanda lõigu punktiga b ei ole nõuetekohaselt üle võetud universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõikes 1 sätestatud tingimust. Nimelt annab asjaolu, et Belgia ametiasutustel on võimalik vabastada edastamiskohustustest selliste võrkude operaatorid, mille puhul neid võrke tele- ja raadioprogrammide vastuvõtmise peamise vahendina kasutavate lõppkasutajate arv ei ole piisav, ametiasutustele sellest vabastamisest keeldumise korral võimaluse nendele meediateenuse osutajatele sellised kohustused siiski kehtestada. Lisaks sellele peab asjaomane meediateenuse osutaja tõendama, et kohustusest vabastamise tingimused on täidetud.

75 Seega, kuivõrd universaalteenuse artiklis 31 ette nähtud edastamiskohustusi on võimalik kehtestada üksnes selliste võrkude operaatorite suhtes, mida kasutab vastuvõtmise peamise vahendina piisav hulk lõppkasutajaid, siis ei ole 30. märtsi 1995. aasta seaduse artikli 13 neljanda lõigu punktiga b nõuetekohaselt üle võetud universaalteenuse direktiivi artikli 31 lõiget 1.

76 Neil tingimustel tuleb seega tuvastada, et komisjoni poolt oma hagi toetuseks esitatud kolmas etteheide on põhjendatud.

77 Seetõttu tuleneb eespool esitatud kaalutlustest, et kuna Belgia Kuningriik ei ole nõuetekohaselt üle võtnud universaalteenuse direktiivi artiklit 31, siis on ta rikkunud nimetatud direktiivi sätetest ja ELTL artiklist 56 tulenevaid kohustusi.

Kohtukulud

78 Kodukorra artikli 69 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna komisjon on kohtukulude hüvitamist nõudnud ja Belgia Kuningriik on kohtuvaidluse kaotanud, tuleb kohtukulud jätta tema kanda.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. **Kuna Belgia Kuningriik ei ole nõuetekohaselt üle võtnud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta direktiivi 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul (universaalteenuse direktiiv) artiklit 31, siis on ta rikkunud nimetatud direktiivi sätetest ja ELTL artiklist 56 tulenevaid kohustusi**

2. **Mõista kohtukulud välja Belgia Kuningriigilt.**

Allkirjad